

Oponentský posudek habilitační práce MgA. Roberta Smolíka “Cesta k udržitelnému divadlu”

Psaní posudků není mou oblíbenou činností. Takže i habilitační práci Roberta Smolíka jsem otevíral s jistým sebezapřením. Ovšem už při přečtení první věty jsem zbystřil a můj postoj se zásadně proměnil. A již samotný úvod mě naplnil zvědavostí a pocitem spřízněnosti.

Když jsem byl osloven, abych napsal tento posudek, připadalo mi to zprvu jaksi nepatřičné. Do divadla chodím zřídka. A o divadelním prostředí vím velmi málo. Ale jakmile jsem se pustil do čtení, vše do sebe začalo podivuhodně zapadat...

Mám vřelý vztah k Podkrkonoší, mám tam rodinné kořeny. V Jičíně se narodil můj dědeček z otcovy strany. Ten kraj často navštěvuji. A ve Valdštejnské lodžii jsem před několika lety pobýval i se studenty. Každý večer jsme stoupali na vrch Zebín sledovat západ slunce...

Nadchl mě už samotný formát a uspořádání práce. Autorův záměr nepodřizovat se zavedeným pravidlům a ustrnulým akademickým normám. Zdá se mi, že v dnešním uměleckém školství se čím dál více upřednostňují byrokratické přístupy na úkor živé tvořivosti, která by měla být naopak preferována. Věřím, že se mohu takto vyjádřit, neboť se na půdě uměleckých škol pohybuji již téměř 30 let.

Veškeré působení Roberta Smolíka jak na umělecké scéně, tak i ve společenském prostředí menšího města, jakož i jeho tvorbu nového a ochranu a rekultivaci starého považuji za nadmíru přínosné a důležité nejen pro samotné společenství, ve kterém autor působí. Naprosto souzním s jeho snahou o recyklaci v každém ohledu, o využívání toho, co již bylo použito a zdánlivě musí skončit v odpadu. Je mi sympatická jeho touha po co nejlevnější produkci jeho představení, jeho vyhýbání se grantům, jeho touha po souladu se zahradou, s přírodou, se vším podnětným, co nám zde zanechali naši předci. Považuji za převelice důležité jeho zdůrazňování duchovních aspektů umění.

Ale jelikož mám zde plnit roli oponenta, pustím se tedy i do několika nesouvislých polemických poznámek. Nebude to nic zásadního, co by se týkalo obsahu autorova působení, ale váže se spíše k formám jeho uměleckého projevu.

Poznámka první: Moc se mi líbí například pojednání o Ruin Academy jako o instituci poddajné a slabé, opaku síly a tvrdosti. Vzhledem k tomu mi pak přijdou poněkud nepatřičně tvrdé kategorické odsudky na několika místech textu. Například: “Zbavit se všech industriálních a akademických nesmyslů.” Poddajnost a slabost v dobrém slova smyslu znamená být otevřený a přístupný, nikoli zarputilý a útočný.

Dále se v práci píše, že je potřeba opustit ambice úspěchu a touhu po uznání. Nebylo by lepší říci, že je dobré se za úspěchem a uznáním nepachtit, nebojovat? Nebojovat ani za uznání, ani proti němu. Mohu svou práci obecnstvu prostě předkládat, nabízet ji, nemusím se ale vnucovat a prosazovat, a přesto mít ambice a chuť po úspěchu.

Poznámka třetí: Být umělcem nemusí být těžké. Dělat umění může být něco jako hobby, koníček, jako záliba v zahradničení.

A proč mám ten všudypřítomný dojem staromilské zaprášenosti z ukázek představení Roberta Smolíka? Proč tolik lebek a vyprahlých obličejů? Lze přece recyklovat a znovu používat staré a vyhozené věci, aniž bychom se vraceli zpět do minulosti, využívat je bez nostalgie po světě babiček a dědečků. Líbí se mi pasáže o kompostu a prorůstání. Ale kompost není muzeum. Kompost je něco nového, něco živoucího, něco nového z něj vyrůstá. Kdybych to přirovnal ke scéně výtvarného umění, Robert Smolík je jako František Skála. Já bych dal ale přednost třeba Davidu Feslovi. Skála se často šklebí, vzdorovitě chechtá a lpí na tom, co je již opuštěné. Neměli bychom se vracet. Naopak Fesl spočívá tady a teď, jeho umění je co do rozměrů nepatrné a křehké, zranitelné, a přesto taková věcička ustojí celou rozlehlou stěnu galerie. Recyklované věci mohou být u něj zářící, lesklé, šťavnaté, dnešní. Oproti tomu Skála je vždy zaprášený, šedý, vrásčitý, vše je jak v nevyvětrané místnosti. Skála se chechtá, Fesl se usmívá.

I když jsem neviděl žádné představení Roberta Smolíka, z přiložených fotografií i z ukázek, které jsem si vyhledal, vyplývá, že se jeho práce spíše blíží Skálovi. Postavy loutek často vyhlížejí jako by se vracely ze záhrobí, vše se rozpadá, vše je pokryté pavučinami. V jednom případě i doslova. Ano, často je to přirozené a přírodní, ale ta příroda je jaksi ochablá, usychá a odumírá. Je jako choroš, troudnatec kopytovitý. Já bych dal přednost čerstvému hříbu hnědému po dešti.

Poslední poznámka na okraj o muntžakovi: Moc se mi líbí líčení autorova lesního setkání s tímto jelínkem, má hluboký smysl. Ovšem ve vztahu k ekologii je to nešťastný příklad. Muntžak je invazivní druh a svědčí tedy právě o nepřilíš citlivém vztahu člověka k přírodě.

A nakonec: Aby bylo jasno, nemám absolutně nic proti smyslu autorovy práce, proti jeho poetice, je to svobodná a smysluplná volba tvůrce, jen jsem se snažil naznačit ještě jiný úhel pohledu na problematiku, která je dnes zásadní a neopominutelná.

Habilitační práci Roberta Smolíka jsem si přečetl s velkou chutí od začátku do konce. To se mi stává zřídka. Tato práce je poutavě zpracovaná, kvalitní a přínosná, vybízí k následování. Proto ji vřele doporučuji k obhajobě.

Jiří Kovanda